

(3 Hours)

Marks: 100

- N.B:** 1) Check whether you have received the correct question paper.
 2) All questions are compulsory with internal options.
 3) Q.1 & Q.6 carry 20 marks and Q.2 to Q.5 carry 15 marks each
 4) Working notes form a part of the answer and have to be solved immediately after question and not on the last page of the answer sheet.

A) State whether the following statements are True or False (any 10) (10)

1. The project with longer pay back period should not be selected.
2. Debtors may valued at cost or at selling price.
3. Credit sales results in accounts receivables.
4. Cash budget does not represent cash receipt and cash payments.
5. Prime Cost is Direct Cost.
6. Net working capital can never be negative.
7. One of the demerits of the NPV method for capital budgeting is that it is sensitive to discount rates.
8. Marketable securities and time deposits with banks are fixed assets.
9. Depreciation is ignored from the cost sheet.
10. Contribution is equal to profit.
11. Marginal costing is also called Direct costing.
12. To calculate stock of finished goods in working capital total cost has to taken.

B) Match the following (any 10) (10)

Sr.No.	Group 'A'	Sr.No.	Group 'B'
1	Interest on Loan	a	Collections of receivables
2	Cash Budget	b	Profit Volume Ratio
3	Positive Working Capital	c	Marginal Cost
4	Relationship between contribution and sales	d	Non-Cost item
5	.Variable cost	e	Expected Receipts and Payments of cash
6	ASC analysis	f	Current assets less than Current liabilities
7	Fluctuation in prices	g	Sales less Total Cost
8	Profit	h	Stock of Materials +50% of wages and Overheads
9	Work In Process	i	Long term decision
10	Capital Budgeting decision	j	Technique of control over customer
11	Finance Cost	k	Cost Sheet
12	Receivable Management	l	Ignored in Cost Sheet

Q.2 Ramesh Ltd is considering to start a new project. These are two proposals under consideration i.e. Project S and Project T Following information is provided about them. **(15)**

Particulars	Project S	Project T
Cost of the Project	36,00,000	18,00,000
Life of machine	5 years	5years
Tax Rate	30%	30%

Net profit before depreciation and Tax

1	7,20,000	4,80,000
2	8,00,000	6,00,000
3	14,40,000	8,00,000
4	10,40,000	7,20,000
5	8,80,000	3,60,000

You are required to calculate

1. The Payback period method
  2. Payback Profitability and
  3. Average rate of return
- You may assume a straight line method of depreciation.

OR

Q. 2 Mahesh Ltd is planning to purchase a machine. There are two options available i.e. **(15)**

Machine A and Machine B, each costing Rs. 1,00,00,000. To compare the profitability of machines, a discounted rate of 10% is to be considered.

Expected profits after tax and before depreciation are as follows:

Year	Profit of 'A' Machine	Profit of 'B' Machine
1	32,00,000	12,00,000
2	40,00,000	30,00,000
3	50,00,000	40,00,000
4	30,00,000	60,00,000
5	40,00,000	40,00,000

The net present value of Re 1 @ 10% discounting as follows ;

Year	1	2	3	4	5
PV Factor	0.909	0.826	0.751	0.683	0.621

Suggest which machine the company should purchase using the following methods

1. Pay Back Period Method
2. Net Present Value method,
3. Pay-Back Profitability.

Q. 3 Ganesh factory produces 1,50,000 units during the year and sells them at Rs. 20 per unit. The cost structure of a product is as follows: - **(15)**

Particulars	Rs. per Unit
Raw Materials	30
Direct Labour	8
Direct Overheads	5
Profit	7

The following additional Information is available: -

1. The activities of purchasing, producing, and selling occur evenly throughout the year.
2. Raw materials equivalent to 1 month's supply is stored in a godown.
3. The production process takes 1 month.
4. Finished goods equal to 2 months of production are carried in stock.
5. Debtors get 3 months credit.
6. Creditors allow one and a half months of credit.
7. Time lags in payment of wages and overheads is 1 month.
8. Cash & bank balance is to be maintained at 10% of working capital.
9. 25% of purchases are for cash.

You are required to prepare a statement showing the requirements of working capital.

OR

Q. 3 Rajesh factory produces 1,92,000 Pens during the year and sells them for Rs. 10 each pen. The cost structure of a product is as follows: **(15)**

Raw Materials	50%
Labours	10%
Overheads	20%
Total Cost	80%
Profit	20%
Sales	100%

The following additional information is available :-

1. The activities of purchasing producing and selling occur evenly throughout the year.
2. Raw material equivalent to 2 weeks supply is store in godown.
3. The production process takes one weeks.
4. Finished goods equal to three weeks production carried in stock.
5. 60% of the sales will be for credit. Debtors get 4 weeks credit.
6. Creditors allow 3 weeks credit.
7. Time lags in payments of wages and overheads is 1 weeks.
8. A cash balance is maintain Rs. 70,000.

You are required to estimate the average working capital requirement of a factory.

Q. 4 From the following information of Naresh Ltd. Prepare a Cash Budget for three months April to June 2024 **(15)**

March(Rs.)	Sales(Rs.)	Purchases(Rs/)	Wages(Rs.)	Other Expenses (Rs.)
January	60,000	20,000	15,000	10,000
February	50,000	20,000	15,000	10,000
March	80,000	40,000	15,000	15,000
April	1,00,000	50,000	25,000	20,000
May	1,40,000	70,000	25,000	20,000
June	1,60,000	60,000	30,000	20,000

1. Sales are 20% cash and balance at two months credit. Purchases are at one month's credit.
2. Wages are paid half month in arrear and other expenses are paid one month in arrears.
3. During May the company pays dividend of Rs.30,000 and during June deferred payment Instalment (quarterly) of Rs.25,000 will fall due.
4. It is expected that at the end of March 2024 there will be cash balance of Rs.14,000.

OR

Q. 4 Prepare Cash Budget of Suresh Ltd. for three month's commencing from April with the help of following information. **(15)**

Month	Sales (Rs.)	Purchases (Rs.)
March	2,00,000	62,500
April	75,000	1,00,000
May	1,00,000	1,00,000
June	1,00,000	1,45,000
July	4,00,000	1,25,000

- Cash sales are 50% of total sales.
- 20% of credit sales are collected in the same month and balance 30% in the following month.
- Payment for purchases is made 40% in the same month and balance 60% in the following month.
- Interest @ 6% for debenture Rs.30,000 is receivable in the month of June.
- General expenses of Rs. 1,000 (Including Rs.200 for Depreciation) is payable every month.
- Dividend payable in the month of April Rs. 10,000.
- Cash Balance as on 31st March is Rs.65,000.

Q. 5 The following information is available for the year ending 31st December, 2023 from the books of Haresh Ltd. **(15)**

Particulars	Rs.
Direct Material consumed	60,00,000
Direct Labour	40,00,000
Direct Expenses	20,00,000
Indirect Labour	3,00,000
Power & fuel	5,50,000
Workmans welfare expenses	4,00,000
Depreciation on office Building	1,50,000
Depreciation on Machinery	2,50,000
Other factory expenses	15,00,000
Sale of Factory Scarp	1,50,000
Administrative staff salaries	15,50,000
Other administrative expenses	11,00,000
Audit fees	1,50,000
Commission to Salesman	12,00,000
Advertisement	2,50,000
Showroom expenses	3,50,000
Sales (For the production & sale of 10,000 units)	2,64,00,000

You are required to prepare a detailed Cost Statement with per unit column.

OR

Q. 5 The sales and profit during 2 years were as follows of Paresh Ltd. **(15)**

Years	Sales (₹)	Profit (₹)
2023	74,10,000	7,90,800
2024	81,70,000	10,20,600

You are required to calculate

1. P/V Ratio
2. Fixed Cost
3. B.E.P.
4. Margin of Safety for both the year.
5. Profit when sales are Rs. 1,00,00,000

Q. 6 A) Explain factors determining working capital requirements. **(10)**

B) What is the importance of long term decision? **(10)**

OR

Q. 6 Write short note on (any four) of the following **(20)**

1. Pay Back Period
  2. Permanent Working Capital.
  3. Cost Sheet
  4. Break Even Point.
  5. Credit Evaluation.
  6. Preparation of Cash management.
-

(मराठी रूपांतर)

वेळ: ३ तास

गुण: १००

- सूचना :- १. तुम्हाला योग्य प्रश्नपत्रिका मिळाली आहे का ते तपसा.
 २. सर्व प्रश्न अंतर्गत पर्यायासह अनिवार्य आहेत.
 ३. प्रश्न १ आणि प्रश्न ६ ला प्रत्येकी २० गुण आहेत आणि प्रश्न २ ते प्रश्न ५ प्रत्येकी १५ गुण आहेत.
 ४. वर्किंग नोट्स या उत्तराचा भाग असून त्या प्रश्नानंतर ताबडतोब सोडवाव्यात उत्तरपत्रिकेच्या शेवटी सोडवू नयेत.
 ५. इंग्रजी प्रश्नपत्रिका मुळ मानवी.

प्रश्न १ अ) खालील विधाने सत्य की असत्य आहेत की नाही ते सांगा.(कोणतेही १०)

(१०)

- १) जास्त परतावा कालावधी नसलेला प्रकल्प निवडला जावा.
- २) ऋनको ते विक्री अथवा परिव्यय किमत करून काढले जातात.
- ३) उधारी विक्री हे देय खात्याशी संबंधित असते.
- ४) रोख अंदाज पत्रकात रोख जमा व रोख खर्च यांचा समावेश होत नाही.
- ५) प्रधान परिव्यय म्हणजे प्रत्यक्ष परिव्यय होय.
- ६) निव्वळ खेळते भांडवल कधीही ऋण असत नाही.
- ७) भांडवली अंदाजपत्रकाच्या निव्वळ वर्तमान मूल्य पद्धतीचा एक गैरफायदा असा आहे की, ती सूटदराबाबत सवेदनशील आहे.
- ८) विक्रीयोग्य गुंतवणूक व बँकेतील मुदतीच्या ठेवी ही स्थिर मालमत्ता आहे.
- ९) परिव्यय पत्रकात घसारा दुर्लक्षित केला जातो.
- १०) योगदान हे नफ्याइतकेच असते.
- ११) सीमान्त परिव्यय म्हणजेच सरळ परिव्यय होय.
- १२) तयार माल खेळते भांडवलात काढताना एकूण परिव्यय विचारात घेतला जातो

ब) स्तंभ जुळवा (कोणत्याही १०)

(१०)

स्तंभ 'अ'	स्तंभ 'ब'
१) कर्जावरील व्याज	अ) येणे जमा
२) रोखीचे अंदाजपत्रक	ब) नफा आकारमान गुणोत्तर
३) धन खेळते भांडवल	क) स्वल्प परिव्यय
४) योगदान व विक्रीमधील संबंध	ड) परीव्यायात समाविष्ट न होणारे घटक
५) चल परिव्यय	ए) अपेक्षित येणी व देय रक्कम
६) एबीसी विश्लेषण	फ) चालू देण्यापेक्षा चालू मालमत्ता कमी
७) किमत बदल	ख) विक्री वजा एकूण परिव्यय
८) नफा	ह) कच्चा माल साठा + ५०% मजुरी व खर्च
९) उत्पादन प्रक्रिया	आ) ऋनकोवर नियंत्रण ठेवण्याचे तंत्र

१०) भांडवल तरतूद निर्णय	ज) दीर्घकाळ गुंतवणूक निर्णय
११) भांडवली अंदाजपत्रक	क) परिव्ययपत्रक
१२) वित्त परिव्यय	ल) परिव्यय पत्रकातून वगळणे

प्रश्न २ रमेश लिमिटेड एक नवीन प्रकल्प सुरू करण्याच्या विचारात आहे. प्रकल्प एस आणि प्रकल्प टी असे दोन प्रस्ताव विचाराधीन आहेत. याबाबत खालील माहिती दिलेली आहे. (१५)

विशेष	प्रकल्प एस	प्रकल्प टी
प्रकल्पाची किंमत	३६,००,०००	१८,००,०००
अपेक्षित जीवन (टाकावू नाही)	५ वर्षे	५ वर्षे
कर दर	३०%	३०%

घसारा नंतर निव्वळ नफा पण कर आधी

वर्ष १	७,२०,०००	४,८०,०००
वर्ष २	८,००,०००	६,००,०००
वर्ष ३	१४,४०,०००	८,००,०००
वर्ष ४	१०,४०,०००	७,२०,०००
वर्ष ५	८,८०,०००	३,६०,०००

आपण खालील गणना करणे आवश्यक आहे.

अ) परतावा कालावधी

आ) परतफेड नफा आणि

इ) परताव्याची सरासरी दर

तुम्ही घसारा काढण्याची सरळ रेषेची पद्धत गृहीत धरू शकता.

किंवा

प्रश्न २ महेश लिमिटेड मशीन खरेदी करण्याचा विचार करत आहे. दोन पर्याय उपलब्ध आहेत असे की मशीन अ आणि मशीन ब प्रत्येकी १,००,००,००० रुपये मशीनच्या नफ्याची तुलना करण्यासाठी १०% सवलतीच्या दराचा विचार केला जातो. (१५)

करारानंतर आणि घासान्यापूर्वी अपेक्षित नफा खालीलप्रमाणे आहे.

वर्ष	क्ष मशीनचा नफा	य मशीनचा नफा
१	३२,००,०००	१२,००,०००
२	४०,००,०००	३०,००,०००
३	५०,००,०००	४०,००,०००
४	३०,००,०००	६०,००,०००
५	४०,००,०००	४०,००,०००

१ रुपय @ १०% सवलत घटकांचे निव्वळ वर्तमान मूल्य खालीलप्रमाणे आहे.

वर्ष	१	२	३	४	५
पी व्ही फ्यक्टर	०.९०९	०.८२६	०.७५१	०.६८३	०.६२१

खालील पद्धती वापरून कंपनीने कोणते मशीन खरेदी करावे ते सुचवा

- १ परतावा कालावधी पद्धत
- २ निव्वळ वर्तमान मूल्य पद्धत
- ३ परतफेड नफा

प्रश्न ३ गणेश कारखाना वर्षाला १,५०,००० नगांचे उत्पादन करतो व प्रतिनग रुपये २० या दराने त्यांची विक्री करतो वस्तूचे परिवय पत्रक खालीलप्रमाणे आहे. (१५)

कच्चांमाल	रुपये ३०
मजुरी	रुपये ८
खर्च	रुपये ५
नफा	रुपये ७

खालील अधिक माहिती उपलब्ध आहे.

१. खरेदी, उत्पादन व विक्री ही कार्ये वर्षभर समान पातळीवर होतात
२. १ महिन्याच्या पुरवठा इतका कच्चांमाल साठ्यात राहतो.
३. उत्पादन प्रक्रियेला १ महिना लागतो.
४. २ महिन्याच्या उत्पादन इतका तयार माल साठ्यात राहतो.
५. ऋनकोला ३ महिन्याचा उधार कालावधी दिला जातो.
६. धनको एक आणि अर्धा महिन्याचा उधार कालावधी देतात
७. मजुरी व खर्च १ महिन्याच्या अवधीने दिले जातात.
८. रोख व बँक शिल्लक खेळत्या भांडवलाच्या १०% असावी.
९. २५% खरेदी रोखीवर केली जाते.

कार्यरत भांडवलाची गरज पूर्ण करणारे विधान तयार करा ?

किंवा

प्रश्न ३ राजेश कारखाना एका वर्षात १,९२,००० पेनचे उत्पादन घेतात व रुपये १० ने विकतात. परिवय पत्रक खालीलप्रमाणे : (१५)

कच्चांमाल	५०%
प्रत्यक्ष मजुरी	१०%
उत्पादन खर्च	२०%
एकूण परिवय	८०%
नफा	२०%
विक्री किमत	१००%

अधिक माहिती

१ खरेदी, उत्पादन व विक्री वर्षभर चालते.

२ कच्चा माल दोन आठवडे साठ्यात राहतो.

३ अर्धनिर्मित प्रक्रिया १ आठवडे आहे.

४ पक्कामाल तीन आठवडे साठ्यात ठेवतात

५ ऋणकोला चार आठवडे% विक्री उधारीवर केली जाते.

६ धनकोला तीन आठवडे उधार कालावधी देतात.

७ प्रत्यक्ष मजुरी व उत्पादन खर्च १ आठवड्याच्या उधार कालावधीने दिला जातो.

८ रोख रक्कम शिल्लक एकूण रुपये ७०,०००.

सरसरी कार्यरत भांडवलाची गरज पूर्ण करणारे अंधज पत्रक तयार करा ?

प्रश्न ४ नरेश लिमिटेडचे रोख अंदाज पत्रक पुढील तीन महिन्यांचे एप्रिल ते जून २०२४.

(१५)

महीने (२०२३)	विक्री	खरेदी	मजुरी	इतर खर्च
जानेवारी	६०,०००	२०,०००	१५,०००	१०,०००
फेब्रुवारी	५०,०००	२०,०००	१५,०००	१०,०००
मार्च	८०,०००	४०,०००	१५,०००	१५,०००
एप्रिल	१,००,०००	५०,०००	२५,०००	२०,०००
मे	१,४०,०००	७०,०००	२५,०००	२०,०००
जून	१.६०,०००	६०,०००	३०,०००	२०,०००

१ २०% विक्री रोखीने व बाकी विक्री दोन महिने उधारीवर खरेदी उधारी कालावधी १ महिना राहिल.

२ मजुरी १/२ महिना थकबाकीने व इतर खर्च १ महिन्याने दिले जातील.

३ मे महिन्यामध्ये कंपनीने रुपये ३०,००० लाभांश दिला व जून महिन्यामध्ये तिमाही हप्ता रुपये २८,००० आहे.

४ मार्च २०२४ अखेरची रोख रक्कम रुपये १४,००० आहे

किंवा

प्रश्न ४ सुरेश लिमिटेडचे तीन महिन्यांचे एप्रिल पासून सुरुवात करून खलील माहितीच्या आधारे रोख अंदाज पत्रक तयार करा.

(१५)

महिना	विक्री	खरेदी
मार्च	२,००,०००	६२,५००
एप्रिल	७५,०००	१,००,०००
मे	१,००,०००	१,००,०००
जून	१.००.०००	१,४५,०००
जुलै	४,००,०००	१,२५,०००

अधिक माहिती खालीलप्रमाणे

१ रोख विक्री एकूण विक्रीच्या ५०%

२ २०% उधारी विक्री त्याच महिन्यात जमा होते. व बाकी ३०% पुढील महिन्यात होते.

३ खरेदी ४०% त्याच महिन्यात होते. व बाकी ६०% पुढील महिन्यात होते.

४ रुपये ३०,००० चे ६% कर्जरोखे वरील व्याज जूनमध्ये दिले जाते.

५ इतर खर्च रुपये १,००० (घसारा रुपये २०० मिळून) प्रत्येक महिन्यात दिले जातात

६ एप्रिल महिन्यात लाभांश रुपये १०,००० दिला जातो.

७ रोख शिल्लक ३१ मार्च अखेर रुपये ६५,०००

प्रश्न ५ हरेश लिमिटेड च्या पुस्तकातून ३१ डिसेंबर २०२३ रोजी संपलेल्या वर्षासाठी खलील माहिती उपलब्ध आहे.

(१५)

विशेष	रुपये
प्रत्यक्ष महिन्याचे साहित्य	६०,००,०००
प्रत्यक्ष मजुरी	४०,००,०००
प्रत्यक्ष खर्च	२०,००,०००
अप्रत्यक्ष मजुरी	३,००,०००
शक्ति आणि इंधन	५,५०,०००
कामगार कल्याण खर्च	४,००,०००
कार्यालय इमारत घसारा	१,५०,०००
यंत्रसामुग्रीवरील घसारा	२,५०,०००
इतर कारखाना खर्च	१५,००,०००
कारखान्याच्या भगारची विक्री	१,५०,०००
प्रशासकीय कर्मचाऱ्यांचा पगार	१५,५०,०००
इतर प्रशासकीय खर्च	११,००,०००
लेखापरीक्षा फी	१,५०,०००
विक्रेत्यांना कसर	१२,००,०००
जाहिरात	२,५०,०००
प्रदर्शनीय खर्च	३,५०,०००
विक्री (१०,००० नगसंखेच्या उत्पादन आणि विक्रीसाठी)	२,६४,००,०००

तुम्हाला प्रती नगसंख्या स्तंभासह तपशीलवार खर्च विवरण तयार करणे आवश्यक आहे.

किंवा

प्रश्न ५ परेश लिमिटेडचा दोन वर्षांचा नफा व विक्री खालीलप्रमाणे

(१५)

वर्ष	विक्री	नफा
२०२३	७४,१०,०००	७,९०,८००
२०२४	८१,७०,०००	१०,२०,६००

खालील गोष्टी काढा

१ नफा आकारमान गुणोत्तर

२ स्थिर परिव्यय

३ ना नफा ना तोटा बिन्दु

४ सुरक्षिततेची कड दोन्ही वर्ष

५ विक्री रुपये १,००,००,००० असल्यास होणारा नफा.

प्रश्न ६ अ) आवश्यक खेळते भांडवल ठरविणारे घटक स्पष्ट करा.

(१०)

ब) दीर्घकालीन निर्णयाचे महत्व काय आहे.?

(१०)

किंवा

प्रश्न ६ टिपा लिहा (कोणत्याही चार)

(२०)

१ परतावा कालावधी

२ कायमसरूपी खेळते भांडवल .

३ परिव्यय पत्रक

४ ना नफा ना तोटा बिन्दु

५ उधारीचे मूल्यांकन

६ रोख व्यवस्थापनाची तयारी